

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

Філософський факультет

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

«ФУТУРОЛОГІЯ»

Освітня програма **Філософія «Магістр»**

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузі знань **03 «Гуманітарні науки»,**

(шифр і назва напрямку)

спеціальності **033 «Філософія»**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.

Івано-Франківськ – 2019 рік

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Назва дисципліни	Футурологія.
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Викладач	К.ф.н., доц., професор Голянич Михайло Юрійович
Контактний телефон викладача	050-373-63-75, 59-60-15
e-mail викладача	kfsr@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Вибіркова
Обсяг дисципліни	180 год./ 6 кредити ECTS
Сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
консультації	Вівторок на 4 парі в аудиторії 503

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Футурологія» вивчається студентами на другому році навчання за освітнім рівнем «магістр» і включає основні теми «Футурології» як реалізації прогностичної функції філософії та пошуку знань про майбутнє. Програма передбачає розгляд витоків та історії футурології, первісних уявлень людей про прийдешнє, розмаїття прогностичних ідей, висловлених мислителями на різних історичних етапах розвитку людства, розробки та змісту футурологічних концепцій, виникнення та діяльності Римського клубу, інших футурологічних організацій.

В курсі також розглядається футурологічний аспект глобальних проблем людства в процесі глобалізації сучасного світу, розвитку людської цивілізації, становлення прогностики, засади, напрями та методи соціального прогнозування.

Тематика і зміст семінарських занять включають поглиблене засвоєння основних категорій футурології, розуміння прогностичних ідей, футурологічних концепцій, прогностики та її значення.

3. МЕТА ТА ЦІЛЕСПРЯМУВАННЯ КУРСУ

Мета: метою є розкриття сутності футурології як пошуку знань про майбутнє та осмислення студентами прогностичної функції філософії й формування інтересу до прогностики для світоглядної орієнтації в складних процесах розвитку суспільства й людини у глобалізованому, динамічному світі. Курс футурології спрямований на розкриття творчого потенціалу магістрів філософії у гуманітарній сфері, здатних аналізувати й виокремлювати найоптимальніші достовірні підходи до пізнання майбутнього й формувати власний погляд на майбутнє українського суспільства й перспективи професійної діяльності за обраною спеціальністю.

При вивченні футурології цільовими орієнтирами для студентів є:

- усвідомлення необхідності пізнавати майбутнє, розуміти прогностичну функцію філософії та значення футурології, її основні категорії;
- осмислення змісту основних прогностичних ідей мислителів від давніх часів й сучасних футурологічних концепцій;
- знання принципів, напрямів і методів соціального прогнозування для визначення перспектив й планування професійної діяльності у обраній сфері;
- вміння аналізувати тексти вітчизняних й зарубіжних мислителів, виокремлювати прогностичні ідеї, класифікувати футурологічні концепції та показувати значення прогностики для розкриття можливостей розвитку українського суспільства у глобалізованому світі.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

У результаті вивчення «Футурології» студенти набувають загальні та спеціальні компетентності:

- усвідомлена готовність займати активну громадянську позицію й сприяти визначенню перспектив розвитку українського суспільства через засвоєння й поширення знань з футурології;
- здібність самостійно поповнювати знання з філософії для розкриття її прогностичної функції й широко використовувати нові інформаційні технології у сфері освіти для пошуку знань про майбутнє;
- спроможність відтворювати основний зміст теоретичних положень курсу, визначати та пояснювати ключові категорії та генезис футурології;
- здатність аналізувати праці вітчизняних та зарубіжних мислителів, виокремлювати та пояснювати прогностичні ідеї, висловлювати власну думку щодо дискусійних питань у процесі пошуку знань про майбутнє, показувати значення прогностики для попередження й розв'язання проблем суспільного розвитку;
- схильність до пошукової науково-дослідницької чи професійно-педагогічної діяльності в галузі філософії та готовність розкривати творчий потенціал і особисті якості майбутнього фахівця в умовах конкретного середовища.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Обсяг курсу 180 год.	
Види занять	Загальна кількість годин
Лекції	24 год.
Семінарські заняття	36 год.
Самостійна робота	120 год.

Ознаки курсу			
семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
3-й семестр	033 філософія	2-й курс	Вибірковий

ТЕМАТИКА КУРСУ

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
1	2	3	4	5	6
<p>Тема1. Філософське осмислення майбутнього.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поява футурології як вияв прогностичної функції філософії.. 2. Футурологія - пошук знань про майбутнє. 3. Об'єкт, предмет, основні категорії футурології. 4. Майбутнє – ключова категорія футурології. 	Лекція, Семинар	1,7,18-19, 21	Конспект 4 4 С.р. - 14	5	вересень (згідно з електронним розкладом)
<p>Тема 2. Витоки футурології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Первісні форми людських уявлень про майбутнє. 2. Прогностичні ідеї давньогрецьких філософів, мислителів Середньовіччя, доби Відродження та Нового часу . 3. Просвітницькі моделі прогресу людства. 4. Раціоналістичні погляди на майбутнє у працях І. Канта та інших представників німецької класичної філософії. 	Лекція Семинар	7, 10, 13, 19, 24	Конспект 4 4 Ср. - 14	5	Вересень
<p>Тема 3. Контури майбутнього у працях європейських мислителів XIX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моделі майбутнього суспільства К. Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р. Оуена. 2. Марксова теорія зміни суспільно-економічних формацій та майбутнього суспільства. 3. Альтернативні пошуки теоретичного обґрунтування майбутнього суспільного ладу в працях О. Конта, Г. Спенсера, П. Прудона, Є. Дюрінга та К. Каутського. 4. Особливості поглядів на майбутнє А. Шопенгауера, Ф. Ніцше. 	Лекція Семинар	7,10,13, 20,22	Конспект 2 4 Ср. - 14	5	Вересень

<p>Тема 4. Футурологія в ХХ столітті.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Висхідний, кульмінаційний та трансформаційний етапи футурології в ХХ ст. О. Флехгайм – засновник західної футурології. 2. Історичські та культурологічні концепції майбутнього (О. Шпенлер, А. Тойнбі, К. Ясперс). 3. Суперечливість трактування майбутнього М. Гайдеггером, Ж.-П. Сартром, М. Бердяєвим та іншими представниками екзистенціальної філософії . 4. Різноманітність футурологічних концепцій ХХ століття (В. Ростоу, Т. Парсонс, Д. Гелбрейт, Р. Арон, З. Бжезинський, Д. Белл, Г. Маркузе, Й. Габермас, Р. Хейлбронер, Г. Кан, Е. Корниш). 5. Виникнення футурологічних організацій у ХХ столітті. Римський клуб про основні моделі сучасного й майбутнього розвитку людства. 6. Релігійні футурологічні концепції ХХ століття. 	Лекція, Семинар	1,7,14,15, 20,22,24	Конспект 4 6 Ср. - 16	5	Вересень – жовтень
<p>Тема 5. Прогностичні ідеї українських мислителів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Україноцентризм прогностичних ідей вітчизняних мислителів від давніх часів до ХХ століття. 2. Спрямованість у майбутнє творчості І. Франка та українських мислителів початку ХХ століття. 3. Футурологічні пошуки в Україні ХХ-початок ХХІ століття (М. Амосов, В. Вернадський, В. Винниченко, Б. Гаврилишин, М. Грушевський, М. Драгоманов, В. Стефаник, Д. Чижевський, Ю. Щербак). 	Лекція, Семинар	1,2,4,7,18- 19, 22,25	Конспект 2 4 Ср. - 16	5	Жовтень
<p>Тема 6. Сучасна футурологія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблеми майбутнього у новітніх концепціях суспільства. 2. Модель майбутнього у працях Елвіна Тоффлера (Футурошок, Третя хвиля, Метаморфози влади та ін.). 3. Футурологічні концепції І. Валерстайна, М. Кайку, В. Молостова, Ф. Фукуями, С. Хантинхтона, Ю. Харарі. 	Лекція, Семинар	6,7- 9,12,16- 17,21, 23,24	Конспект 4 6 Ср. - 16	5	Жовтень

<p>Тема 7. Футурологічний аспект глобальних проблем людства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями глобалізації сучасного світу. 2. Інтерсоціальні, природосоціальні та антропосоціальні глобальні проблеми сучасності. 3. Альтернативні моделі світового розвитку та майбутнього людства. 4. Україна в умовах глобалізації сучасного світу. 	Лекція, Семинар	6,7,9,11,12,15,16,17,19,21,23,24	Конспект 2 4 Ср. - 14	5	Жовтень – листопад
<p>Тема 8. Прогностика як прикладна футурологія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття прогнозу як наукового передбачення. 2. Методологічні проблеми прогностики. 3. Соціальне прогнозування та його основні засади. Прогнозування в основних сферах суспільства. 4. Методи та прийоми соціального прогнозування. 5. Прогнозування світового порядку на XXI століття. Основні варіанти прогнозування розвитку України в XXI столітті. 	Лекція Семинар	1,,5-8,14,17,21,23,25	Конспект 2 4 Ср. – 16 Підготовка прогнозу-проекту «Власний погляд на майбутнє»	5	Листопад

6. Система оцінювання курсу

Загальні вимоги	Оцінювання вивчення курсу «Футурологія» здійснюється згідно з вимогами діючих в університеті нормативних документів і включає оцінки за результатами навчання впродовж семестру (до 50 балів) і складання іспиту (до 50 балів). Всього за університетською системою до 100 балів. Підсумкова оцінка виставляється у загальній відомості і заліковій книжці, за національною системою, 100-бальною шкалою і ECTS: відмінно – 90-100 (A), добре – 80-89 (B), добре – 70-79 (C), задовільно – 60-69 (D), задовільно – 50-59 (E), незадовільно – 26-49 (FX), незадовільно – 1-25 (F)
Семестровий контроль	Оцінюється навчальна робота студентів впродовж семестру на семінарських заняттях, лекціях та при написанні письмової контрольної роботи.
Семінарські заняття	Відповіді на питання планів семінарів оцінюються за п'ятибальною шкалою; із загальної суми оцінок виводиться середня арифметична з ваговим коефіцієнтом 10 для розрахунку у 50-бальній шкалі.
Лекційні заняття.	Присутність/відсутність студента на лекціях фіксується в академічному журналі. Пропущені теми студент опрацьовує самостійно і звітує у формі усної відповіді чи конспекту з даної теми.
Письмова контрольна робота.	Контрольна робота виконується кожним студентом і оцінюється за п'ятибальною шкалою. Оцінка записується в окремій графі академжурналу і враховується при допуску до підсумкового контролю.

Підсумковий контроль.	Підсумковий контроль здійснюється у письмовій формі на екзамені, до якого допускається студент, якщо він набрав впродовж семестру 26 і більше балів. Відповіді на завдання екзаменаційних білетів оцінюються так: 1-3 питання, що потребують відтворення основних положень програмового матеріалу – по 10 балів; 4 завдання – включає виклад авторського футурологічного проекту за визначеною темою і оцінюється до – 20 балів. Загальна кількість балів за екзамен виставляється в окремій графі журналу після семестрової кількості балів. Підсумкова оцінка виводиться додаванням кількості балів семестрового контролю і екзамену (за 100-бальною шкалою) і записується у останній графі академжурналу і відповідно у відомості підсумкового контролю.
-----------------------	---

4. Політика курсу (академічні правила)

Під час навчання відносини між викладачем і студентами ґрунтуються на принципах взаємоповаги, відповідальності і доброчесності. Ретельна підготовка та відвідування лекцій і семінарських занять, консультацій є умовою успішного вивчення курсу та допуску до підсумкового контролю. Пропущені теми студенти вивчають самостійно й відпрацьовують під час консультацій усно або писемно (конспект, тест). Для зацікавленості й активізації навчально-творчої роботи з курсу студентам пропонується виконати індивідуально науково-пошукове завдання, написання реферату, футурологічного проекту, доповіді чи повідомлення на конференції, участь у дебатах, олімпіадах чи конкурсах наукових студентських робіт, за що нараховуються додатково до 10 балів.

За кожне невідпрацьоване пропущене заняття знімається від 1 до 5 балів. Якщо студент за семестр набрав менше 25 балів, до екзамену не допускається. При написанні письмової відповіді на екзамені чи контрольній роботі недозволено користуватися інформацією з Інтернет-мережі чи переписування з паперових носіїв інформації програмового матеріалу курсу. Викладач до початку навчальних занять розробляє програмові вимоги для затвердження кафедрою. Студент заздалегідь (не пізніше проведення останнього аудиторного заняття) має ознайомитись із програмовими вимогами для підготовки до складання іспиту із соціальної філософії.

5. Рекомендована література

1. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України». 25.03.2010 р.
2. Амосов М. Світ на порозі XXI ст. //Вісник НАН України. № 10. - 1999.
3. Винниченко В. Конкордизм. К., 2011.
4. Великий українець: Матеріали з життя та діяльності М.С. Грушевського. – М., 1992.
5. Воронкова В. Соціально-економічне прогнозування. – К., 2004.
6. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. До ефективніших суспільств. К., 2009.
7. Голянич М.Ю. Футурологія. Філософія майбуття. Івано-Франківськ, 2017. 540 с.
8. Горбатенко В. Політичне прогнозування. – К., 2006.
9. Кайку М. Фізика майбутнього. Львів, 2013.
10. Кампанелла Т. Город Солнца. М., 1954.
11. Лукашевич В. Глобалистика. Уч. Пособие. – Львов, 2006.
12. Молостов В. Старение и гибель цивилизации. Р.-на-Д., 2005.
13. Мор Т. Утопия. М., 1978.
14. Пантин В.И., Лапкин В.В. Философия исторического прогнозирования. Дубна, 2006.
15. Печчеи Аурелио. Человеческие качества. М., 1985..
16. Пригожин И. Определено ли будущее? – М.-Ижевск, 2005.
17. Програма дій. Порядок денний на XXI століття. – К., 2000.
18. Почепцов Г. Будущее: стратегии, сценарии, коммуникации. – К., 2010.

19. Толстоухов А. Глобалізація. Влада. Еко-майбутнє. К., 2003.
20. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. К., 1995.
21. Тофлер О. Третя волна. М., 2002; Метаморфози влади. М., 2003; Шок майбутнього. М., 2008.
22. Франко І. Мислі о еволюції в історії людськості. Поза межами можливого //Франко І. Збір. тв. у 50-ти томах. Т. 45. К., 1986.
23. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. М., 2005; Наше постчеловеческое будущее. М., 2008..
24. Харарі Ю. Номо Деус. За лаштунками майбутнього. /Пер. з англ. О. Дем'янчука. Київ, 2018. 512 с.; 21 урок для ХХІ століття. /Пер. з англ. О. Дем'янчука; Друге вид., доп. автор. Київ, 2019. 416 с.
25. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір. Перспективи України в глобалізованому світі ХХІ ст.. К., 2003.